

Atvērtās pārvaldības partnerības plāns 2017-2019: vēlmju saraksts Latvijas uzdevumiem

DARBA MATERIĀLS

Konteksts

Valsts kanceleja un domnīca "Providus" 2017. gada 17. martā rīkoja diskusiju "Atvērtā pārvaldība: kādi ambiciozi mērķi nākamajiem gadiem?" Diskusijā notika 8 prāta vētras, kuru mērķis bija rast piemērotākās metodes, lai Latvijā divu gadu laikā vairotu atklātību, valsts atbildību, korupcijas novēršanu, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos valsts un pašvaldību līmenī, tajā skaitā ar informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu.

Diskusija bija viens no soļiem jaunā Latvijas Atvērtās pārvaldības partnerības (*Open Government Partnership – OGP*) rīcības plāna izstrādāšanā. Plāns sastāvēs no aptuveni 12 konkrētiem uzdevumiem (angļu val. – *commitments*), kuri jāīsteno nākamajos divos gados.

Ideju apkopojums kalpos kā darba materiāls jeb vēlmju saraksts Valsts kancelejai, atbildīgajām nozaru ministrijām un nevalstiskā sektora pārstāvjiem, lai kopīgi izstrādātu Latvijas OGP plānu laika posmam no 2017. gada 1. jūlija līdz 2019. gada 1. jūlijam. Plānā būs iekļautas divu gadu laikā īstenojamas aktivitātes atvērtas pārvaldības veicināšanai. Plāna projektu plānots sagatavot līdz 2017. gada maijam un Latvijas valdībai tas jāapstiprina līdz 2017. gada 1. jūlijam.

“Prāta vētru” prioritārās idejas

Latvijas uzdevumi jēgpilnākai iedzīvotāju līdzdalībai lēmumu pieņemšanā

1. Ērts portāls komunikācijai ar sabiedrību par tiesību aktu izstrādes procesu

Svarīgi, lai šī tiesību aktu projektu portāla izstrādē būtu iesaistīta sabiedrība – tā, lai tas būtu komunikācijai ērts.

2. Vienkopus atrodama informācija par visa veida publisko finansējumu sabiedriskajam aktivitātēm

Vienots resurss informācijai par valsts un pašvaldību finansētajiem projektu konkursiem un to norisi, kā arī informācija par jau piešķirto finansējumu sabiedriskajām organizācijām (kādam organizācijām piešķirts publiskais finansējums un kādiem nolūkiem – tā, lai kādas organizācijas netiktu par vienu un to pašu lietu finansētas dubultā).

3. Labāk prioritizēts finansiāls atbalsts pilsoniskajai līdzdalībai, it sevišķi reģionos

NVO fonda ietvaros prioritāri nodrošināt atbalstu pilsoniskās līdzdalības veicināšanai, kā arī atbalstīt līdzdalības centrus/konsultāciju mehānismus Latvijas reģionos. Iespēju robežās finansējumu palielināt.

4. Iedzīvotāju iesaiste jaunu pārvaldes e-rīku lietojamības izvērtēšanā

Pirms tiek radīts jauns e-rīks, tiek izvērtēti (auditēti) esošie – izvērtēšanas procesā jāiesaista sabiedrība. Šādā veidā jaunie e-risinājumi nedublēs iepriekšējo lietojamības kļūdas.

5. Klientorientēta valsts pārvaldes komunikācija

Mērķtiecīgi pasākumi tam, lai pārvaldes saziņa ar iedzīvotājiem būtu saprotamāka, vienkāršāka, cilvēciskāka un lai iedzīvotājiem būtu pieejamas noderīgas konsultācijas par savām tiesībām (“Konsultē vispirms!” princips).

Prioritārās idejas atklātības nodrošināšanai

1. Visi publiskā sektora veiktie/pasūtītie pētījumi publiski pieejami

Pilnīgi visi valsts un pašvaldību pasūtītie pētījumi atrodami vienā datubāzē (šobrīd darbojas datu bāze <http://petijumi.mk.gov.lv>, tomēr tajā nav pieejami visi valsts pārvaldes iestāžu pētījumi). Pētniecībā iegūtajiem jēldatiem jābūt publiski pieejamiem pēc noklusējuma (*open by default*)¹.

2. Atbildes uz informācijas pieprasījumiem pieejamas vienkopus internetā

---

¹ Attiecībā uz jau publicētajiem pētījumiem: ja to ļauj autortiesības un tas neprasa būtisku papildus finansējumu

Iesnieguma izskatīšanas procesam jābūt izsekojamam (kam deleģēts atbildēt, kad atbildēts). Atbildēm uz informācijas pieprasījumiem/iesniegumiem, kuri nesatur sensitīvu informāciju, jābūt publiski pieejamiem, – lai citiem nav vajadzības līdzīgus iesniegumus sniegt atkal.

3. Vienkopus apkopotas visas no valsts budžeta finansētās pozīcijas

Portāls, kurā redzamas visas no valsts budžeta finansētās aktivitātes – vēlams, līdz pat konkrētiem pārskaitījumiem. Senāk izveidotā vietne “Mūsu budžets” šo funkciju vairs nepilda.

4. Lobēšanas atklātuma nodrošināšana

Normatīvais regulējums, kas uzliek par pienākumu atklāt likumprojektu/politiku lobētājus.

5. Kvalitatīva publiskā sektora datu automatizēšana (sinhronizēšana)

Ja kāds pārvaldes darbinieks ievada datus kādā no daudzajām valsts pārvaldes sistēmām, tiem jāsinhronizējas visās citās publiski uzturētajās datubāzēs – tai skaitā, pašvaldībās. Šādi varētu sinhronizēt datus par budžeta maksājumiem, par projektu konkursiem, par darba noslodzēm, u.tml.

6. Paplašināta šobrīd publiski pieejamā informācija par iepirkumiem un projektu konkursiem

Valsts un pašvaldību finansēto projektu konkursu (NVO projektu konkursi, uzņēmēju projektu konkursi, iepirkumu konkursi u.c.) rezultātu publiskā datu bāze, kurā iekļauta informācija par projektiem un to rezultātiem (realizētājs, komanda, mērķi, uzdevumi, finansējuma tāmes, sasniegtie rezultāti, pašvērtējuma ziņojumi, konferenču programmas, dažādi projektos radītie materiāli u.c.).

7. Stingrāka valsts/pašvaldību resursu uzskaitē

Dažas no darba grupā piedāvātajām idejām, par kuru lietderīgumu/īstenojamību vēl būtu nepieciešamas diskusijas: 1) par valsts un pašvaldību līdzekļiem iepirktos resursus varētu apdrukāt ar tekstu: “Tikai lietošanai valsts un pašvaldību darbā.” 2) Valsts un pašvaldību automašīnām varētu uzstādīt GPS sistēmas, lai to pārvietošanās būtu izsekojama.

Prioritārās idejas cīņai pret korupciju

1. Pasākumi motivācijas celšanai valsts pārvaldē

Iestāžu darbinieku motivēšana gan ar atalgojuma, gan citu motivējošu faktoru palīdzību, orientēšana uz misijas apziņu / komandas darbu.

2. Īpašas izglītošanas programmas par korupciju

Jārīko izglītojošas programmas, kas sabiedrībā veicinātu neiecietību pret korupciju un izpratni par savām tiesībām.

3. Efektīvāki sodi par korupciju

Efektīvāka un pēc iespējas ātrāka korupcijas gadījumu atklāšana un efektīvāka sodu politika par korupciju.

4. Trauksmes cēlēju aizsardzība

Ziņošanas jeb trauksmes celšanas mehānisma ieviešana un trauksmes celšanas kultūras attīstība.

Citas darba grupās apspriestās idejas

Uzmanību! Vairākas no zemāk pieminētajām idejām balstās viena vai dažu cilvēku izteiktajā viedoklī, kas ne vienmēr ir balstīts visaptverošā esošās situācijas izpētē vai ir faktos pamatots. Šīs idejas nevienam nav saistošas, un tās šajā apkopojumā ir iekļautas tikai informatīvos nolūkos.

Darba grupu dalībnieku atsevišķie priekšlikumi:

- Nepieciešams uzlabot anotācijas normatīvo aktu izstrādes procesā - katram labotajam vai ieteiktajam pantam ir jābūt anotācijai, taču iztiekot bez "gariem tekstu palagiem";
- Censties vairāk lietot un saprast "Open Government Partnership – OGP" latvisko tulkojumu - Atvērtās pārvaldības partnerība;
- Latvijas iedzīvotājiem jāizmanto iespējas sūdzēties par labas pārvaldības un atklātības neievērošanu Eiropas Savienības ombudam. Sūdzības var iesniegt arī latviešu valodā;
- Noteikt darba laika uzskaites sistēmu valsts pārvaldē - dažas iestādes šādu uzskaiti veic, citas ir veikušas, bet vairs nevēlas to darīt, tāpat ir arī tādas iestādes, kuras nekad nav uzskaitījušas darba laiku. Darba laika uzskaites sistēma veicinātu pārskatāmību, caurspīdīgumu, atklātību, godīgumu;
- Novērots, ka pašvaldību stratēģijās un attīstības plānos ir paslēpts dažāda veida atbalsts pašvaldībai tīkamiem uzņēmējiem, "sponsoriem" u.c. personām – šī problēma ir jāatrisina, prasot izskaidrot katru šādu pozīciju;
- Latvijas tiesas joprojām mēdz atteikt izsniegt tiesu spriedumus – tas jāatrisina;
- Jāizvērtē IT projektu konkursu izstrādes un ieviešanas process, lai neatkārtotos e-veselības un e-skolas neveiksmes. Nedrīkst kā pašsaprotamu uztvert frāzi, ka "70 % no visas pasaules IT projektiem ir nesekmīgi". Jāpilnveido IT speciālistu piesaistes un atlīdzības sistēma;
- E-veselības neveiksmes stāsts prasa publisku izvērtējumu. Atbildīgajiem ir sabiedrībai jāskaidro, kāpēc par 11 miljoniem nebija iespējams radīt kvalitatīvu e-rīku veselības sistēmā. Nepieciešams apkopot informāciju un izstrādāt hronoloģisko projekta ieviešanas gaitas vizualizāciju, kur tiktu izskaidrotas projekta ieviešanas kļūdas;
- Rosināt, ka publisko iepirkumu līgumi stājas spēkā tikai tad, kad tie ir publicēti – tikai šādi var garantēt to, ka iestādes šos līgumus pārstās slēpt.